

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

5. Iudaeis lex data est, & Christianis plurimis præcepta dantur sine ulla gratia sufficiente aut adiuvante. Probatum hoc multis modis & ostenditur illam gratiam repugnasse scopo legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

Ibid., c. 15. sunt, juxta quas præcepto facere commovemur, quod conantes & nostris viribus non valentes, adiutorum divinum precemur; profectò falsum est ijs quibus datur præceptum, aut lex hoc ipso

gratiam adesse sufficientem, qua lex impletur, cum ideò potius lex deur, ut gratia ad implendum sufficiens requiratur.

CAPVT QVINTVM.

Iudæis lex data est, & Christianis plurimis præcepta dantur sine ulla gratia sufficiente aut adjuvante. Probatur hoc multis modis, & ostenditur illam gratiam repugnasse scopo legis.

QUOD si quis adhuc fortè in ista sancti Augustini vel mea ratiocinatione vacillaverit, nec facile generali istâ ratione induci possit, ut multis legem jubentem sine gratiæ adjutorio datam esse, & etiamnum dari credat, claris Augustini testimonijs persuadendus est. Hoc enim imprimis probat, quod crebertimè docet, legem, præcepta, doctrinam sine gratia, non tantum nihil juvare, sed prævaricationis reum facere: Litteram, si sine Spiritu adjuvante fuerit, non tantum nihil prodesse, sed etiam occidere. Sic enim loquitur in Epistola ad Vitalem: *Quam doctrinam, qui audiunt & legunt sine gratia Dei, peiores eius efficiuntur mimici. Et iterum ibidem: Lex Dei atque doctrina, quamvis sancta & iusta & bona, tamen occidit, si non vivificat Spiritus. Et in libro de Spiritu & littera: Sed ubi sanctus non adjuvat Spiritus inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, profecto illa lex quamvis bona auget prohibendo desiderium malum &c. Et hoc est, quod fallit peccatum per mandatum, & per illud occidit, cum accedit etiam prævaricatio. Et inferius paucis interpositis: Legi littera quæ docet non esse peccandum, si Spiritus vivificans desit, occidit: Sicut enim facit peccatum potius quam cavere, & ideò magis augetur quam minui, quia mala concupiscentia etiam prævaricatio legis accedit. Et iterum post multa; quibus rem istam ex professo probaverat: Apparet igitur littera vetustatem, si desit vivitas Spiritus, reos facere potius cognitione peccati, quam liberare à peccato &c. Non quia lex malum est, sed quia mandatum bonum habet in littera demonstrante, non in adjuvante Spiritu. Et in libro de gratia Christi: Cum ad hoc potius valeat legi agnitio, si gratia desit opitulatio, ut fiat mandati prævaricatio &c. Ac per hoc usque adeo aliud est lex, aliud gratia, ut lex non solum nihil proficit, verum etiam plurimum obstat nisi adjuvet gratia. Et hoc ostendatur legi utilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiscentias malas superent adjuvandos. Iubet enim magis quam iuvat, docet morbum esse non sanat, imò ab eo potius quod non sanatur, augetur, ut attentius & sollicitius gratia medicina queratur. Et in libro de gratia & libero arbitrio, cum commemorasset legem dicere, non vinci à malo, mox adjungit: Quod tamen ut fiat, adjuvat gratia; quæ NISI ADJUVERIT nihil lex erit nisi virtus peccati. Augetur enim concupiscentia & majores vires accipit lege prohibente, NISI ADJUVET SPIRITVS GRATIÆ. Et adhauc inferius: Per legem cognitio pec-*

cati. Cognitio non consumptio. Quando autem cognoscit homo peccatum, si non adjuvat gratia ut cognitum caveatur, sine dabo lex iram operatur. Et in operibus ad verus Iulianum: A concupiscentia quoscumque illexerit vitia petriantur maiore impetu, cum lege prohibentis si gratia non iuvantur. Cujusmodi testimonia tam dense in Augustini scriptis occurrunt, ut ijs congregandis moles in librum crederet. Quid verò ista omnia sibi voluit, si juxta recentiorum placita, Lex sine sufficienti gratia dari aut esse non potest? An Augustinus de metaphisica speculatione ac præcisione, hoc est, de speculativa hypotheticæ propositionis veritate dispartat, quæ nunquam accidere potest, an verò de casu, quem Paulus Apostolus, cujus doctrinam exponendo tradit, in Iudæis & quotidianâ conversatione locum habuisse cernebat? Rem enim istam tanquam experientia quotidianâ comprobatam & notam, ad memoriam duntaxat Augustinus revocat. Quod satis significavit quando dixit: Agnoscamus gratiam, quæ facit prædesse doctrinam: quæ gratia si desit videtur etiam obesse doctrinam. Quod exemplo discipulorum quorundam, qui in ejus doctrina sunt scandalizati, probat. Vnde etiam cum docuisset, quod scientia legis sine gratia Spiritus operatur in homine omnem concupiscentiam, hoc ipsam continuò exemplo Apostoli nondum sub gratia constituti, probat: Peccatum enim, inquit Apostolus, non cognovi nisi per legem, occasione autem acceptâ peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Nempe quando sine gratia Spiritus, legem acceperat. Et verò illa mali desiderij inflammatio, ille prævaricationis accessus, illa peccati virtus, illa iræ operatio, ille major cupiditatis impetus, & hujusmodi quæ sanctus Doctor deficiente gratiæ adjutorio sequi tam sollicitè docet, ostendunt profectò, non ex hypothesi quæ nunquam accidit, Augustinum loqui, sed ea commemorare mala, quæ reipsa in hominibus quotidie accidunt, & quæ reipsa olim in Iudæis atque alijs contigerunt.

Hoc ipsum itaque secundo probat, quod ferecentis locis perspicuè tradit, reipsa homines gratiæ adjutorio, quod ad implendam legem necessarium est, caruisse, ideòque sevientem concupiscentiâ non nisi sub prævaricatione jacuisse reos. Hoc est enim, illam hypotheticam propositionem, quæ sæpè dixit, si littera est sine Spiritu, si lex est sine gratia

Handwritten marginal note: Auctorem istum...

Epist., 107.

Lib. de Spir. & *litt.*, c. 4.

Ibid., c. 5.

Cap., 15.

Lib. de grat. Christi., 8.

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 4.

Ibid., c. 15.

Lib., 2. m.

Impet., 3.

Epist.

Impet.

Impet.

gratia pravaricatore facit, exemplorum demonstratione oculis subijcere. Hinc explicans illud Apostoli: In quo infirmabatur per carnem &c. qui de praecepta Iudaeorum infirmitate & legis pravaricatione loquebatur: Lex enim iubebat, inquit, & non implebat, quia caro ubi non erat gratia, invisi- biliter resistebat. Et iterum ibidem: Quomodo ergo lex nisi opitularetur iubens per litteram, ET NON DANS GRATIAM, infirmabatur per carnem? Quod ideo dicit, quia non solum lex non dabat gratiam, sed quia cum lege data illis transgressoribus per carnem infirmitatis gratia non dabatur. Causam enim cur non daretur, adjungit: Quia nondum mens contra pravaricationibus quaesierat Salvatorem, à quo videlicet adjutorium gratiae contra carnis infirmitates praeberetur. Et in Psalmum centesimum sextum explicans illud: Humilitatum est in laboribus cor meum, ita loquitur: Et nunc pugna contra concupiscentiam Deo desistente ab adiutorio, laborare potes vincere non potes. Et ad illud: Inimicati sunt, nec sunt QUI ADIUVARET; sic ait: quid ergo restat, nisi quare factum est? Si enim data esset lex qua posset vivere, omnino ex lege esset iustitia: sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio (id est gratia) ex fide daretur credentibus. Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Accepisti verbum, accepisti preceptum, nec desisti facere quod male faciebas, & accepto precepto, auges peccata per pravaricationem superbia. Et experientiam deficientis adjutorij subdens: Invenimus te non posse sine eius adiutorio, qui de suis solis viribus prae sumebant. Et in fragmento eujusdam sermonis ad populum: Qui cecitatem suam medico confiteri noluerunt, remanserat illis lex sine gratia. O miseri, quid fecit lex sine gratia, nisi magis reos? Quare? Quia legem auditores & non factores, & per hoc pravaricatores. Et in libro contra Faustum satiatissime docet, non modo cogitatione & fictione quadam, sed re ipsa legem in Iudaeis qui eam acceperant, à gratia fuisse separatam, eamque cum postea littera legis accederet, impleri cepisse. Qua de re in libro decimo quinto: Eadem, inquit, Lex, quae per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, cum accessit littera Spiritus (id est gratia) ut desperet impleri iustitia legis, quae non impleta reos etiam pravaricatione faciebat. Et non multo inferius: Proinde quod est oculis sanitas ad videndum solem, hoc est gratia mentibus ad implendam legem. Et sicut oculi sani non solum delectationi moriantur, sed illis ictibus asperis radiorum, quibus reverberati in densiores tenebras pellebantur: sic anima per charitatem Spiritus salva facta non iustitia legis mortua dicitur, sed illi reatus & pravaricationi, quam lex per litteram, cum gratia desuit, faciebat. Et in libro decimo nono ejusdem operis: Antequam spiritalem gratiam humilitati reciperemus, nihil nisi mortificabat nos littera, iubens quod non possemus implere, unde idem dicit, Littera occidit, Spiritus autem vivificat &c. Quae lex enim superbus etiam pravaricationis reatu devinxit, augendo peccatum cum iubet, quod implere non possunt: ipsius legis impletur iustitia per gra-

A tiam Spiritus &c. Et in tractatibus in Ioan- nem: Illi libri prodebat languidos non sanabant. Tract. 17. Lex enim peccatores convincebat, non solvebat. Ideo in Ioh. littera SINE GRATIA reos faciebat, quos confitemes gratia liberabat &c. Quare ergo data est lex? Sequitur: Conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Quid evidenti? Et in sermone tertio de verbis Apostoli: Vix videre quid valeat SINE SPIRITU ADIUVANTE littera iubens? Virtus peccati lex: quia subintravit, inquit, lex ut abundaret delictum? **Q**UIA UBI GRATIA NON ERAT, auxit prohibitio desiderium, & cum quasi de propria prae sumitur virtute, factum est grande vitium. Et in alio sermone de verbis Apostoli: Quid prodest legem accipere minantem, & NON ADIUVANTEM, ut sub illa essemus rei ANTE GRATIAM DEI? Frustra lex minatur, ubi iniquitas (id est concupiscentia) dominatur. Quae doctrina tam est familiaris Augustino, ut vix liber sit. vix epistola contra Pelagianos exarata, ubi non eam consignaverit, ut beneficij magnitudinem ex gratiae raritate commendaret. Nec verò eam Augustinus velut peccatorem opinionem suam tradit, sed tanquam certam & exploratam, & ex scripturis quibus eam probare solet, hauritam Catholicamque doctrinam. Ex quo factum est, ut eum Manichaei laerent illum Ecclesiae sensum esse, quod lex propter defectum gratiae subintraverit, ut abundaret delicta, atque ita virtus esset peccati, novam haeresim considerunt, qua legem asseruerunt esse malam, & à malo Deo traditam; quemadmodum etiam alio in loco commemoravimus. Vt quid enim propter abundantiam peccati ex lege proficiscentem ab Ecclesia delecterent, si Ecclesia docuisset id, quod novi Scholastici docent, gratiam cavendi superandique peccati sufficientem legi affuisse?

C Denique istum gratiae insufficientis defectum in victè probat, ista statuum humani generis, atque adeo singulorum hominum divisio, quae tam familiaris ac trita est apud Augustinum. Docet enim diversis lucubrationum suarum locis, tres esse in hac vita status hominum: in quorum primo est profunda legis agenda; rerum ignorantia; in secundo scientia legis & transgressio, eo quod nullo gratiae auxilio infirmitas adjuvetur; in tertio gratiae adjutorij. Quam ob causam status primus dicitur ante legem, secundus sub lege, tertius sub gratia: ut hoc ipso intelligamus, homines totum statum primum & secundum sine gratiae spiritalis adjutorio transigere, nec aliud nisi vel peccata ignoratae legis, vel agnita pravaricationes perpetrare. De quibus statibus quamvis alibi multa diximus, hic tamen illà divisione supposita, quantum intelligendae praesenti veritati satis fuerit, aliquid de adjutorio secundi status eorum qui sub lege positi sunt ante gratiam, attingendum est. Nam de superbis hominibus qui sub lege sunt loquitur, quando in libro de gratia & libero arbitrio dicit:

M Sub

Serm. 7. de verb. Apost. c. 10

Serm. 12. cap. 1.

Vide Aug. Serm. 49. de temp. c. 1. & Serm. 11. de verb. Apost. c. 9.

Vide sup. de statu natura lapsa c. 6. & sup. lib. 1. de gratia Christi Salvatoris c. 14.

268

269

268

269

268

269

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 12. Sub lege enim erant non sub gratia; & ideo eis do-

minabatur peccatum, a quo non fit homo liber lege, sed gratia. Propter quod alibi dicit: Peccatum enim vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia. Non quia lex mala est, sed quia sub illa sunt, quos reos facit iudicando, non adiuvando. Gratia quippe adiuvat, ut legis quisque sit factor, sine qua gratia sub lege positus tantummodo erit legis auditor. Et in expolitione quarundam propositionum ex epistola ad Romanos: Sub lege pugnamus, sed vincimur. Fatemur enim mala esse, quae

facimus, & satendo mala esse utique, nolimus facere: sed ad Romanos quis NONDUM EST GRATIA superamus. Et quaest. 1. l. ad Simplic. Et quia peccatum (hoc est concupiscentia) sine gratia Dei vinci non poterat, ipsa reatus sollicitudine ad percipiendam gratiam converteretur. Et inferius: Unde apparet concupiscentiam per legem non insitam, sed demonstratam. Consequens autem erat ut quoniam NONDUM ACCEPTA GRATIA concupiscentia resisti non poterat, augetur etiam &c. Et post pauca: Quia ergo ab hominibus nondum spiritalem gratiam percipientibus suavius admittitur quod veretur, fallit peccatum falsa dulcedine. Et in Enechiridio ad Laurentium: Deinde cum per legem cognitio si erit facta peccati, si nondum divinus adiuvat spiritus, secundum legem volens vivere, vincitur & scirens peccat. Vbi quod dicit: quasi ordinariè sub lege Spiritus adjuvet, sed quia per extraordinariam Dei benevolentiam contingere potest, sicut reipsa in paucis Iudæis, Prophetis videlicet, & similibus contigit, ut in illo, & in quolibet alio statu statim Spiritus gratiae operaretur, prout ibidem proficitur: Quidam secundum illam servitatem sub lege esse non noverunt, sed cum mandato incipiunt habere adiutorem Deum. Quo quorundam privilegio indicat, alijs sub lege positus hoc beneficium adjuvantis gratiae non obtingere. Itaque conformiter de illo defectu adjuvantis gratiae, quae est in isto secundo statu sub lege: Vbi ergo non est GRATIA liberatoris auget peccandi desiderium, prohibito peccatorum. Et inferius: Accedente autem gratia, id ipsum quod lex onerosè iusserat, iam sine onere & libentissime implentur. Et iterum paulò post: Sub istis pastoribus, quae per legem erant, tanquam sub viro dominante, agebat anima, antequam veniret gratia: quae etiamsi nolit peccare vincitur à peccato. Et in libris contra Iulianum id ipsum agens: His omnibus tempus significare intelligitur, quo sub lege vivebat, & NONDUM ADIVTUS GRATIA concupiscentijs carnalibus vincebatur. Et in libro secundo contra adversarium legis & Prophetarum: Littera occidit, spiritus autem vivificat. Lex enim quamvis iusta & sancta & bona praevaricatoribus iniecit mortem, quos Dei gratia non adiuvit ad iustitiam legis implendam. Et in Psalmos: Terra mota est (data lege) & ipse est terra motus, cum conturbantur homines, quia legem implere non possunt. Et causam afferens paulò inferius: Lex infirmata sic accipi potest, eo quod non impleteretur, non quod ipsa infirma sit, sed quod infirmos facit iuvando panam, nec adiuvando per gratiam. Et in expositione

In expositio- ne quarundam prop. epist. ad Romanos num. 13. Lib. 1. q. 1. ad Simplic. Ibid.

Lib. 1. q. 1. ad Simplic.

In Enechiridio cap. 118.

Lib. 83. q. 66. quaest. 66.

Lib. 6. contra Iul. c. 23.

Lib. 2. contra advers. legum & Prophet. cap. 7.

In Psal. 67.

Ibidem.

quarundam propositionum ex epistola ad Romanos: Sub lege pugnamus &c. sed quia nondum est GRATIA superamus. Et iterum: Lex data est non ad auferendum peccatum, vel ad liberationem à peccato, sed ad ostendendum peccatum ANTE GRATIAM. Et inferius aliquibus interpositis: Nunc homo describitur sub lege positus ANTE GRATIAM. Tunc enim peccatis vincitur, dum viribus suis iuste vivere conatur sine auxilio gratiae Dei. Nempe quia nondum agnoscit illud sibi esse necessarium. Ecce quoties quam densè, quam instanter docet Augustinus eos qui sub lege positi sunt, nullum adiutorium bene vivendi præter legem accepisse, non adjuvari gratia, non adjuvari Spiritu Dei; usque adeo ut illum statum (sicut & illum qui est ante legem) in summa rerum agendarum ignorantia, peculiariter vocee statum ante gratiam. Ex quo (quod multipliciter docet) accidit ut quando cum concupiscentijs suisurgentibus pugnare volunt, facilius quam ante superètur, quia ille factus sunt prohibitione violentiores, nec ipsi gratiae auxilio adjuvante robustiores. Itaque talibus lex subintravit ut abundaret delictum, lex eis praevaricationis gratia posita est, lex fit eis virtus peccati, lex omnem in eis concupiscentiam & iram operatur.

Quae quemadmodum generaliter loquendo in Iudæis plerisque in illo statu ante adventum Salvatoris per paucis exceptis locum habuerunt, ita etiam nunc post ejus adventum in nonnullis Christianis locum habent. Nam & illis, cum vel peccata, maximeque superbia, eorum hoc mereretur, vel etiam cum ad ipsam gratiam agnosendam & invocandam instruendi sunt, subintrat præceptum ut abundet delictum, & fit eis virtus peccati lex, dum gratia ad legem implendam adjuvans subtrahitur ac differtur. Quae de re non nihil etiam in superioribus diximus, multaque ex Augustini dici possunt. Ex his igitur sufficenter demonstrari puto, esse quendam sub lege statum sub quo generaliter (paucis exceptis) Iudaica natio ante Salvatoris adventum fuit, in quo non solum non dabatur gratia sufficiens implendi id quod jubebatur, multo minus gratia sufficiens ad salutem, sed è contrario (ut jam ante secundum Augustinum diximus, & propter momentum rei non parum abstrusè à multorum cognitione saepius commendari expedit) talis gratia lationi legis ac scopo Dei capitaliter repugnabat. Nam juxta constantissimam Aug. doctrinam, ab Apostolo præformatam, legis-latio illum habebat scopum, ut insonante præcepto, ac terribiliter poenas, nisi hoc facerent comminante, gratiae necessitatem, ipsa gratiae adjuvantis subtractione docerentur. Nam ante gratiae adiutorium, omnis homo carnalium rerum amore, maximeque superbia sua plenus est, quae putet accepta rerum agendarum cognitione se, si voluerit, implere posse quod jubet Deus. Ignorat libidinum internarum imperium, quibus obstrictus est, multoque magis

In expositio- ne quarundam prop. epist. ad Romanos num. 13.

In lib. 1. q. 1. ad Simplic. cap. 118.

In Psal. 67.

cas alieno adiutorio esse moderandas. Hanc
superbiam nullo convenientiori modo de-
doci potest, quam ut subtracto gratie ju-
vantis ac sufficientis adiutorio, Deus cum vi-
res arbitrij sui experiri sinat. Sic enim ex
experta suarum infirmitatum magnitudine &
peccatorum multitudine intelligit, non tan-
tum jubentem, sed adiuvantem esse necessa-
rium, hoc est, ad agnoscendum & imploran-
dum infirmitatum iuvarum medicum & largi-
torem gratie, qua superandis liquidibus
sufficiat, per ipsam gratie inopiam perduce-
tur. Quod innuunt ab Aug. locis expressum
est, ut superius latissime deductum est, & hic
breviter contum rescribamus: *Data est lex, in-
quit, ad ostendendam quantis, quamque artibus vin-
culi peccatorum conscribi tenerentur, qui de suis vi-
ribus ad implendam iustitiam praesumebant. Et in
alio istius libri loco: Praecipua legum idea non sunt
impleta, quoniam quibus data est ante gratiam,
deditur etiam carnalibus bonis &c.* Et in sermo-
nibus de verbis Apostoli: *Deinde ne lex videretur
aut sufficere posse homini habenti liberum arbi-
trium, etiamsi nullum ultra divinam auxilium porri-
geretur, aut certe frustra data fuisse crederetur, di-
cta est causa, quare sit lex data, quia & ipsa in
adiutorium data est, sed non sicut gratia. Data est
enim, sicut iam exposuimus, & tenere debent, &
vires vel contentius & deliquimus nos commendare de-
bentur: data est ut inveniret se homo, ut non mortus
sanaretur, sed ut pravariatione morbo crescente,
medicus, id est, gratia adiuvans quaeretur. Et
in alio libro de quo Prosper illam eius senten-
tiam prompsit: *Qui legem dedit, ipse dedit &
gratiam. Sed legem per servum misit, cum gratia
ipse descendit: ut quia lex ostendit peccata non tollit,
valentes legem sui viribus exequi, nec valentes, cog-
noscunt ad gratiam, qua & IMPOSSIBILI-
TATIS morbum & inobedientia auferat reatum.*
Et in epistola ad Ananiam: *Lex itaque docen-
do & iubendo quod sine gratia impleri non po-
test, homini demonstrat suam infirmitatem, ut qua-
ta demonstrata infirmitas salvatorem, a quo sanata
voluntate possit, quod infirma non potest. Lex igitur
addit ad fidem (gratia iustitiam) fides impetrat
spiritum largientem &c.* Et inferius: *Bona est
lex illi quae legitime utitur: ut ut legitime
qui intelligens quare sit data per eius comminationem
confugit ad gratiam liberantem.* Et in libro se-
cundo contra Adversarium legis & Prophe-
tarum: *Lex quamvis iusta & sancta & bona pra-
varicatoribus intulit mortem, quos Dei gratia NON
ADIUVIT ad iustitiam legis implendam.* Et
quare non adiuvit eos Dei gratia? An cru-
delis est Deus? Oportebat enim, ut in Testamen-
to veteri lex imponeretur superbis & de sua voluntatis
virtute fidensibus, quae non daret iustitiam
sed liberet; ac sic morte pravariationis impleti ad
GRATIAM confugerent non iubentem tantum-
modo, sed IUVANTEM qua novo Testamento
revelata est. Et in quaestionibus super Exo-
dum: *Timeo incensus est eis, qui GRATIAM
nonnam intelligebant, ut de sua infirmitate atque
peccatis per legem convincerentur, & lex illis fieret
pedagogus, a quo perducerentur ad gratiam, qua**

est in fide Iesu Christi. Vbi mox addit, littera
occidit, id est, *lex conscripta tantummodo iubens
sine adiutorio gratiae.* Et in libris ad Bonifa-
cium: *Ad quam Dei gratiam lex de pravariatione
terrendo perducit, ut sic conferatur homini, quod
conferre ipsa non potuit.* Dies deficeret si om-
nia istiusmodi testimonia proferre vellem.
Sed existis, una cum eis quae loco jam cita-
to diximus, sufficientissime intelligitur sco-
pum legis praecipuum fuisse, non ut per gra-
tiam impletioni sufficientem, quae simul data
fuerit, impleteretur, sed e contrario, ut per
defectum gratiae sufficientis & secutas inde
pravariationes ducerentur, non solum ad
impetrandam, sed etiam ad agnoscendam
gratiam qua legem implere sufficerent. Tan-
ta est enim carnalium hominum superbia &
caecitas, ut nisi multorum lapsuum experien-
tia frangi & erudiri non possit: *Voluerunt, in-
quit Augustinus, sanari & cognoverunt se la-
borare, quod non cognoscerent nisi datam legem
implere non possent.* Et quia durissimum est
istud medicine genus miranti carnalium ecci-
tati, cur non statim per gratiam sufficientem
legis faciendae difficultatem Deus auferat,
sed homines infirmos tantis quasi crude-
litate persequatur, occurrit idem Augustinus:
*Potuit hoc Dominus sine difficultate prestare: sed si
hoc sine difficultate haberemus, largitorem huius
boni (id est gratiae afferentis facilitatem) non
agnosceremus. Si enim primus cum vellet posset,
& non sentiret adversus se obnoctentes cupiditates,
nec vinctus suis gravata anima collideretur, suis
vires tribueret, quod se posse sentiret, & non con-
fiteretur Domino miserationes eius.*

Ecce quo modo, qua causa, quo scopo Dei,
per insufficientiam legis implendae ad gratiam
qua sufficiat, homo sub lege constitutus per-
ducatur. Cui profectio scopo Dei, sicut &
ceteris quae Augustinus passim tetigit, nihil
repugnat magis quam si lex simul atque data
est, sufficienti gratiae adiutorio muniretur.
Nam si illum scopum legis respiciamus, ut
homo pravariationibus inveniret infirmita-
tem suam adimplendam legem, atque ita fa-
ctus ejus decumesceret, quid illi repugnat magis,
quam ut sufficienti potestate quae per ad-
iutorium suppetatur se munitum esse experia-
tur? Nonne potius congruit, imò necessa-
rium est ad illum finem, ut omni gratia nu-
datus, viribus propriae voluntatis relinqua-
tur? Hoc enim nili fiat, vires gratiae suas
esse, sine dubio arbitrabitur, & illi errori al-
tius implicabitur, quem ei Deus per prava-
riationes ereptum esse cupit. Quod si alterum
scopum legis intuearis, ut videlicet tanta im-
pletionis difficultate, tantaque pravariatio-
num copia sufficientis potestatis ac gratiae
largitorem agnoscere & implorare doceretur,
quid absurdius quam ante pravariationes
sufficientem implendi gratiam attribuere?
Nam praeterquam quod etiam sic sufficien-
tes illas quas experitur vires, non medici do-
num, sed suae sanitatis robor esse existimabit,
Deus ipse gratiam illam statim cum lege lar-
gendo,

Lib. 4. ad Bonif. c. 5.

Serm. de s. p. p. c.

In Ps. 106.

giendo, sibi ipsi repugnabit, nam si quis verbis alicui diceret, quia non sufficiens implere quod jubeo, ora pro gratia qua sufficias, stultus esse profecto crederetur, si jam ei potestatem, qua sufficeret, donavisset. Legem verò tam difficilem dando, non verbis, ad factis idem omnino dicit Deus: cui facto suo contradicit, si gratiam implendæ legis sufficientem, ad quam implorandam erudit prævaricatoris legis, jam ipsa legis-latione donaverit.

Quod si generatim loquendo, toti Iudæico populo præter paucos sufficiens implendæ legi gratia subtracta fuit, ut per multiplicationem infirmitatum suarum ad medicum, hoc est, ad gratiam eius agnoscendam & invocandam er. dicerentur, nemo miratur, si & Christianis fidelibus nonnullis, de sua potestate adhuc præsumentibus, idem durissimæ institutionis genus adhiberi Augustino nobis præcurrente dicamus. Nam & illis gratiam implendi sufficientem non infrequenter subtrahit Deus, ut eis ipsa gratiæ subtractione ac dilatione humilitas ac gratiæ necessitas commendetur. Nam inde est illud in Psalmo centesimum sextum ubi Christiano jam veritatem scienti dicit: *Et nunc pugna contra concupiscentiam Deo desistente ab adiutorio, laborare potes, vincere non potes, & cum fueris pressus consuetudine tuâ prava, humiliabitur cor tuum in laboribus, ut jam corde humiliato discas clamare, Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?* Inde est illud contra Pelagianos etiam de iustissimis: *Idem quisque nostrum bonum opus suscipere, agere, implere nunc scit, nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur, ut noverit non sua facultatis esse quod scit, vel quod delectatur, & sic ab elationis vanitate sanetur.* Et iterum de iisdem iustis: *Idcirco etiam sanctos & fideles suos in aliquibus vitis tardius sanat, ut in his eos minus, quam implenda ex omni parte iustitia sufficit, delectet bonum, sive cum latet, sive cum etiam manifestum est, ut quantum pertinet ad integerrimam regulam virtutis eius non iustificetur in conspectu eius omnis vivens.* Quis verò dixerit cum qui ignorat bonum, vel qui non delectatur bono sufficientem habere gratiam ut impleat bonum? Nam ex tali ignorantia boni proficiuntur illa peccata ignorantia, quibus juxta Augustinum, vita iustorum plena est, ut Augustinus dicat: *Quis animo amplectitur aliquid quod cum non delectat? Aut quis habet in potestate, ut vel occurrat quod cum delectare possit, vel delectet cum occurrerit?* Hoc est enim solius divini potestatis quæ hoc dat & negat cum voluerit, Augustino consequenter adijcitur: *Cum ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc & præbetur gratiâ Dei, non nutu nostro & industria aut operis mentis comparatur.* Et ista est vera radix subtractionis gratiæ sufficientis. Tunc enim subtrahitur

cum Deus non præbet homini ut animus legis impletionem delectetur, sed sinit cum carnalibus delectationibus secundum terrenarum rerum cupiditates rapi: *Quia ut sit nutus voluntatis, ut sit industria studij &c. ille tribuit, ille largitur.*

Nec aliquis opponat isti veritati, orari selem posse ut ista delectatio, qua sufficit implendæ legi, divinitus tribuatur. Nam etiam ad orandum quam maxime delectatio necessaria est, quæ non magis quam cetera, nostræ potestatis non est, sed à Deo per gratiam donari debet: *Nonne, inquit, aliquando ipsa oratio nostra sic tepida est, vel potius frigida, & plene nulla, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertamus, quia si vel hoc dolemus, iam oramus. Quid ergo aliud ostenditur nobis, nisi quia & petere & querere & pulsare ille concedit, qui ut hæc faciamus iubet.* Ita discimus non solum Iudæis sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum quod jubetur frequenter subtrahi, atque ita subtrahi, ut nec pro tali gratia adipiscenda, deprecandi similis sufficiens gratia habeatur. Cujus doctrinæ vera ratio, juxta profundissimi Doctoris fundamenta, non est alia, nisi quia gratia sufficiens ad præcepta facienda cavendæque peccata, vera & magna & gratuita gratia est, quam spirat Spiritus ubi vult. Et hæc sufficiens gratia, juxta doctrinam ejus solidissimam, non est alia, nec, ut videtur, sine errore alia dici potest, quam illa quæ voluntatem facit facere; & in ea operatur re ipsa velle & operari. Itaque quamcumque gratiam potentialem hominis, sive iusto, sive injusto, sive Iudæo, sive Pagano adesse statuamus, nisi ipsam donaverit voluntatem & actionem, hoc est ipsam velle & operari, non est sufficiens gratia voluntatis & actionis. Amisum est enim illud pristina integerrimæque voluntatis æquilibrium, per quod ei, non sine gratia, sufficiente aderat posse si vellet, ita ut velle & nolle in ejus libero (non sine gratia) relinquere-tur arbitrio. Hoc æquilibrium, quia contrario appetitus libidinosi seu concupiscentialis genere, voluntatem ad mortem ulque corporis intimè penetrante ac possidente perditum est, non nisi medicinali illo adiutorio quo fiat ut velit, sanari potest. Non enim sufficit jam voluntati gratia, qua proficit ei lex ac doctrina si velit, sed agnoscenda est illa gratia quæ re ipsa faciat prædesse doctrinam: *quia gratia si desit, videmus etiam obesse doctrinam.* Hæc gratia verò sufficiens, quam vis per Salvatoris adventum jam revelata sit, multis tamen deest etiam in nova lege Christianis; sed sub veteri Testamento quo tegebatur, potè toti Iudæicæ nationi, paucis exceptis defuit.

In Psalmo.
106.

Lib. 2. de
pecc. merit.
cap. 17.

Ibid. c. 19.

Lib. 1. q. 2.
ad Simplic.

Ibid.